

ZGODNJA DANICA

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za četert leta 1 gld. 15 kr.
V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., ako začene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXIII.

V Ljubljani 10. rožnika 1870.

List 23.

Olika in molitev.

(Dalje.)

Kedar so tuji narodi kakor burni valovi zaplavili rimsko državo, je bila odgnana od njih nekdanja omika; gojila pa se je boljša olika v celicah pušavnikov, ki so postale bramba in izvirek bodoče izobraženosti. Montalembert v svoji knjigi „menihi na zapadu“ pravi: „Samo prikazanje menihov je bilo protest proti poganskemu materializmu (čisto posvetnemu duhu), ki ga je razvijal stari svet. Oni so so človeku zopet obudili duhovne in npravne moči, in učili premagovati telo. Oni in njih učenci, očaki cerkveni, so junaško branili, da niso zopet prevladali zakasneli svetlonosci poganstva; njih duh se je povzdigoval z mladenško močjo iz oddaljenih pušav nad mesti, šolami in dvorovi umirajočega sveta in jim navdajal novo življenje. Oboroženi le z molitvami in vedami, predirali so ti stražniki omike v temne lesove, v neznane krajine, so ondi oliki pot delali in presekaivali in vžigali ogenj na domačih ognjiščih, čegar toplota in svetloba je odganjala temo in zimo pomot in vraž. Sinovi sv. Benedikta so spremenili dvanajst barbarških narodov v npravne ljudi, vstanovili so zdravniško šolo na Salernskem in oslavili se z drugimi krasnimi cveticami svojega reda. V zatišju klosterskem se je pestovala veda, delale so se knjigarnice, kopicili se rokopisi, prepisavale se knjige neprecenljive in znamenite. — In v 13. stoletju grozi Evropi npravna gnjiloba, ošabnost in vznimarnost poganska, in razglaševalci olike so ubožni menihi. Zopet ti tedaj, kateri stojé na čelu omike, so možje pobožni, možje molitve. Sv. Frančišek in sv. Dominik sta bila oživljevalca svojega stoletja; Tomaž Akvinski, prva zvezda na nebu véd, zajema modrost svojo iz studenca, ki izvira pri podnožju križevem; naj veči mislec skolastikov je bil frančiškan.

V sledečih stoletjih nam govori zgodovina omike o znamenitih pobožnih možih. Ignacij, krepki vodja armad Gospodovih; Vincencij Pavljan, junak kerščanske človekoljubnosti: sta sveta; iznajdnik strelnega praha je bil menih. Kedar so se vede začele širiti po tisku, hodili so v kloštre k rokopisom, in še za naših časov je od dveh menihov oskerbljeno naj lepše izdanje del Newtonovih (ki je v letih 1830–1840 v Rimu natisnjen). O pobožnem španjskem bogovedcu Tostatu govore literaturne zgodovine, da bi se imelo na grob njegov zapisati: „Čudež sveta, ki je pretuhtal vse, kar je potreba vediti.“ Rojak njegov Martin Navar, naj veči učenjak svojega veka, ni prej stopil na katedro skoz 60 lét, dokler ni obmolil rožnega venca. Še celo takrat, ko je hladno klasično poganstvo vladalo marsikterega duha, bilo je veliko takih učenjakov, katerih gorečnost v molitvi ni mogla ohladneti. Imenujmo Nikolaja Kuzanskega, Ru-

dolfa Agrikola, prof. v Heidelbergu; Španjec Ludvik Vives, Francoz Budej z Erazmom so bili literarni tri umvirat svojega veka. In Just Lipsij, znameniti jezikoslovec holanški, štel si je bolj v čast, da si je ohranil pobožno mišljenje, kakor da je napisal izverstne razlage k rimskim klasikom. V času, ko je naš narod vžival naj večo slavo, piše pridni modroznanec svojega časa, vitez in laik Tomaž iz Štitnega, svoja krasna dela, prešinjena z naj živješjo vero, in piše jih skoro do malega otrokom svojim, „da bi se mogli sami seboj s pridom pomeniti o tem, kaj k rešenju vodi, beroč v njih, zlasti na praznike doma v vasi.“ Bogoslov Lobkovic Hasišteinski, čigar basni je razložil K. Vinaricki, slovel je tako zavoljo svoje pobožnosti in je vžival taki zaup, da je bil izvoljen za škofa Olomovskega, da si ravno še ni imel posvečenja duhovnega, — kedar je učeni Janez iz Prostejeva, administrator škotije Olom. in ob enem škof Varadinski, odložil časti svoje, da bi preživel zadnja leta svojega življenja po redu sv. Frančiška. Žalostne nezgode so bile vendar vzrok, da ni zasvetela ta prva zvezda veka svojega na stolici škofovski. Stal je na čelu katoličanov o verskih prepirkah in je z obnašanjem svojim budil češčenje in občut pri nasprotni stranki. Kako je bil vnet sin naroda svojega, to pričajo navdušene besede, ktere je tudi skazoval z življenjem, da je pripravljen umreti za domovino, ko bi mogel s smertjo svojo pridobiti ji bivšo čast.

Obnemimo se k vedam prirodnim. O tel se je razglaševalo: „Veda nebes odnese cerkvi znad glave streho, in veda zemlje ji spodnese tla.“ Pa veda je storila junaške korake in ni odnesla strehe, in ni spodnesla tal cerkvi. Marveč spolnilo se je, kar je leta 1833 rekel Chalmerés v velikem shodu angleških naravoznancev: „Kerščanstvo se nima ničesa bati od napredka ved, temuč vsega upati.“ Te vede poterjujejo nauke cerkvene, in naj boljši njih zastopniki so verni kristjani, in ne redko možje molitve. Oče in zaslonba novejšega zvezdarstva je daroval svojo knjigo papežu Pavlu III; naj veči števoslovec, ktereга pozna Evropa, bil je pobožen kristijan; slavni Keppler konča svojo astronomično knjigo z vročo molitvijo in zahvalo, da mu je Gospod dal spoznati veličastvo svoje v delih svojih. Volta je redno obiskaval službe Božje; v delih Linnéjevih nahajame presunljive, sinovske molitve, s kterimi hvali Boga za dobrote. Pred nekoliko leti je umerl imenitni prirodznanec pariški Ampère, in ko so mu hoteli umirajočemu brati mesto iz sv. Tomaža Kempčana, je rekel: „Ni tega treba, znam ga iz glave.“ Dr. Berger je sestavil v programu šole frankobroške življenje 60 mož iz vseh stebel prirodnih ved, kjer Bako začena redo znamenitih preiskovalcev, vernih kristjanov in možev molitve, in Rudolf Wagner jo konča. Dr. Haßner dokazuje z zgo-

dovino, da je gerdo razžaljenje stavek: „Tres physici duo athei.“ In tako se dokazuje na polju prirodovede, kar je neki dan povedal častitljivi, stari Klavdij: „Velikani vede stojé poleg altarjev in prižnic s klobukom v roki; ti pa, ki s klobukom na glavi ošabno gredo mimo altarjev in prižnic, spadajo le k zaničnim borcem.“ (Konec nasl.)

Vera in razum.

Ali ste že slišali od nasprotnikov naših, kako se vera in razum vsakakor nasprotujeta, izključujeta, da eno beži pred drugim, kakor črna tema pred solnčno svitlobo? Če je kdo izmed vas zašel med tako zvane „svobodomiselnjake,“ povedalo se mu je morebiti v zobe, da zato ne marajo za katoličanstvo in se mu upirajo, ker bi morali svoj razum, svoje prosto mišljenje tako rekoč od sebe vreči in kar prikimovati vsemu, če je tudi še tako „zoperumno.“ — Za nas so ti ugovori kaj pomenljivi in menim, da ne bo ravno napačno, če pogledamo, ali imajo kaj jedra v sebi, ali nič ne.

I kaj pa je razum? Menim, da je ne bom zavozil, ako rečem: razum je skupnost zmožnosti, s kterimi iščemo resnice.

V fizičnih rečéh pravimo, da je kaka reč resnična, če nam jo pokažejo telesni počutki; prepričevaje se v zgodovinskih dogodbah bo naš razum stikal po zgodovinskih dokazih; v dušeslovnih stvaréh bo na pomoč poklical naše častno in splošno skušnjo; v umoslovnih (logičnih) izpeljavah pa se bo postavil na svoje lastne noge rekoč, tukaj je moje kraljestvo, tukaj jaz vem, kaj je res in kaj ne.

Kaj pa v verskih zadevah? V onih, ki so največe važnosti? Kje bo poiskal čistega vira onih nadzemljskih resnic, ki vodijo vse naše duševno življenje in nam morajo razsvetliti celo skrivnostno večnost?

Tajé prihodnje življenje je že marsikdo izustil za naše vprašanje pomenljive besede: „Vsaj se še ni nobeden mrtvih nazaj oglasil, da bi nam bil povedal, kaj je tam!“ Ali ni v tem kar jasno izrečeno, da biva v nas neka prirojena, nam vstvarjena čut, da v tacih resnicah nas ne more podučiti svet, marveč se nam morajo pojasniti iz onstran groba? Isto nam spričujejo vsi stari narodje. Ali se ne opirajo vsi na razodenja od zgoraj (če tudi pri nevernikih le izmišljeno)?

Človeški duh toraj že sam spoznava, da človek ne more konečno določiti v naj važnejih resnicah svojega dušnega življenja, on sprevidi, da človeško poroštvo ne zadostuje nekemu notranjemu glasu, ki neprestano kliče po nezmotljivi gotovosti. In kdo drugi nam more te neogibno potrebne resnice razjasniti, kakor oni, ki nas je poklical iz nič v življenje s svojo vsegamogočno besedo? On, večna modrost, nam je postavil gotov namen, kterega moramo doseči; in On večna dobrotá, nas je tudi gotovo podučil v vsem, kar nam je vediti potrebno. Da je to tako, tirja naš razum. In kaj je potem njegova naloga?

Spoznavši svojo nezmožnost in resnico, da je božje razodenje za nas neogibno potrebno, bo odperl oči in gledal, kje je to razodenje, — iskal bo znamenj, po kterih bo mogel spoznati, da je govorila večna resnica, in dobivši znamenja nezmotljive, mora se jih okleniti in — verovati.

Razum toraj vere še celo išče, kako bi jej bil toraj nasproten? In če verjame zgodovini, če verjame svojim očem, ali ne bo verjel Bogu samemu, akoravno ne more marsičesa popolnoma razvideti?

Koliko reči je, ki jih priprosti človek ne ume! Če pa izvedencu verjame na samo besedo, ali je zato „brezumen?“ ali se je sperl z umom? In če mi Bogu verjamemo? — — — Pač tisti je neumen, ki mu ne ver-

jame. Prebiraje zgodovino ali kaj družega, večkrat zavpijemo: „čudno, čudno, neverjetno!“ pa vendar verujemo, ker vidimo zapisano v zanesljivi knjigi. Ali nam pa ne govoré svete knjige o Rešeniku našem, kako je podučeval in svoj nauk poterjeval s čudeži in prerokovanjem? Kdo more čudeže delati, prerokovati? Bog sam, ali pa komur Bog dá moč. Ali nas ne sili naš um, da moramo vse nauke, tudi skrivnosti verovati, ktere je Gospod učil? Če pa ne verujemo, mené, da niso pravi, izrečemo, da je Bog sam laž poterdil! Taka terditev bi bila pa silno bogokletstvo! Ali bi ne bila toraj nevera proti našemu razumu?

Kaj pa, ali sv. skrivnost ne smemo preiskovati? Dolžni smo spoznavati njihovo veličastvo, lepoto in neskončno modrost in jih braniti zoper brezverce; — le to bi bilo napačno, ko bi hoteli le potem in le zato verovati, če jih popolnoma razvozlamó in razvidimo njihovo bistvo.

Vsaj tudi drugač naša vera ni brezumna, ker imamo dovoljno poroštvo, da gledamo čisto resnico; in le na poroštva se opira naš um! Le na nekaj moram še opomniti. Razločevati moramo med „razviditi“ in „popolnoma razumeti.“

Razvidimo kako stvar, če smo po lastni skušnji, po lastnem prepričanju, ali pa po poduku družih zagotovljeni o resnici njenega bitja; popolnoma ali absolutno jo pa takrat razumemo, če nam je odkrito njeno notranje bistvo, če nam je znan njen prvi povod, ves njen razvitek tudi v posebnih, naj manjih delih, ob kratkem, če moramo natanko določiti, zakaj in kako je taka, ne pa drugačna.

Zdaj pa vprašam, ali nam je ktera naravna, zemška stvar tako znana? Luč? kaj je njen izvor? itd. Fizika nam podaja hipoteze (dozdevke), govoré o svitlobi razklada prelepe nauke; ali nam pa pové, kaj je notranje njeno bistvo? — In tema? Negativno jo še razlušči, da bi jo pa tako rekoč anatómično razpoložila pred naše oči — ne gre! — Enaka se godí vsej človeški vedi, mi gledamo reči le v njihovih prikaznih, ne pa v njihovem bistvu. Vendar, kdo bo zarad tega terdil, da je vsa veda brezumna, brezglavna ali absurdna? Ali bo kdo le v sanjah izustil: „Jaz zaveržem vse vede, kajti moj razum se oklepa v verige, ker ne more vsega pregledati do naj globokejega dna! Vprašam, ali ni ravno taka v Božjih rečéh? Vsaj naš um vendar razvidi, da je večno Bitje in sicer neskončno popolnoma, On, ki je vstvaril svet, ga vzdržuje in vlada; da je On edin v bitju, pa trojin v osebah itd. Pa um sam zase bi se lahko motil, ne vedil, če ima prav ali ne; — pride mu na pomoč razodenje Božje, ki ga v vsem poterdi in ga podučí še v družih resnicah presegajočih moči njegove. Če jim naš um ne more priti do zadnje korenike, ali se jih zato ne bomo hoteli okleniti? Ako smo préd verjeli svojim očém, ali pa zdaj Bogu ne bomo? Oči so nas prevarile že mnogokrat; toda pri večni sveti Resnici je prevara nemogoča! In če ni proti razumu, da verujemo pervim, ali bo mar proti razumu, če verujemo drugi?

Gredo naj toraj rakom žvižgat vsi oni, ki terdijo, da se vera in razum pobijata, izključujeta! Vsaj vendar naš razum povsod išče Božjega razuma, kterega se oklene, da ne utone v povodnji prevzetnih „svobodomiselnjakov.“ Pravi reveži v verskih rečéh so oni, ki imajo le za to pravo, kar jim njihova omejena pamet in razum kot tako podajata. Zato je med vsemi nasprotniki katoličanstva taka needinost, da bi človek kmalo rekel, kolikor glav, toliko resnic! To bi bilo pa brezmiselno, kajti resnica je le ena in to večna, ki se pa ni porodila še le v glavi kacega sedanjega modrijana! Da je res tako, tirja razum, zato je pa naša vera umna, ker je na zemlji tako dolgo, kakor človeški rod, ki mu jo je prinesel večni

Stvarnik in ker smo vsi edini vverstovaje se okrog te večne resnice.

Skušal sem toraj ovreči neslano govorjenje sedanjega sveta. Pa še nekaj. Ker vemo, da je Gospod Odrešenik pravi Bog, da je On sv. cerkev ustanovil in jo zmiraj vodi in podpira v njenih bojih, da ji je On dal dar nezmotljivosti; zato se upno in verno ozirajmo tje v Rim, kjer je zbrana cerkev pod varstvom sv. Duha; vse sklepe vesoljnega zbora verno sprejemajmo in deržimo se jih neomahljivo, naj tudi lažnjivi nasprotniki še tako kriče, da se ne vjemajo z umom, s sedanjo omiko in vednostjo! „Kdo je, kakor Bog!“ To orožje stavimo nasproti napihnjnim nasprotnikom.

A. J.

Slovenci!

Snujte si katoliško-slovensko-politična društva!

(Konec.)

Sicer prepoveduje §. 33 političnim društvom filialne društva ali zveze med seboj napravljati ali drugače z drugimi društvi, naj bo to po pismenem občenju ali po poslancih, v medsebojno dotiko stopati; — vendar pa ne morejo ubraniti, da bi se to, kar se je v enem društvu govorilo in sklenilo, po časnikih ne zvedelo. Ako bi tedaj naša Danica, ki so si jo na Celjskem shodu duhovniki za svoje in takih društev glasilo izvolili, donašala obravnave večih katoliško-slovenskih pa tudi nemških društev, ki imajo več zdatnih duševnih moči, naznanjala njih sklepe, udrese, resolucije itd., kdo bo potem društvnikom raznih društev kos braniti, da bi tega v Danici ne brali, — in ne sklenili storiti tako, kakor so drugi storili? Kadar se bode tedaj zopet kaki vihar zoper sv. katoliško cerkev in sv. vero vzdignil in bodo naši sovražniki od vseh krajev naši sv. cerkvi sovražne peticije ali prošnje na Dunaj v državni zbor ali v deželne zборе pošiljali, — in ker je nas več — kot onih — bomo tudi mi zmagali. Naj tedaj nikar nobeden ne reče: v moji fari takega društva ni potreba; zakaj moji farmani so vsi prav pridni in dobri, kajti v političnem življenju ni zadosti, da so ljudje le samo zase dobri — temuč oni morajo to tudi na politični način pokazati. Ako naši sovražniki zoper nas vedno kričijo in pravijo, da ljudstvo tako hoče imeti, kakor oni pravijo, in ako je ljudstvo, če je še tako pridno in dobro, pri vsem tem tiho, in se vsled tega sv. veri sovražne postave dajo, — kaj ti tedaj pomaga, ako so tvoji farmani pridni in dobri: slabe postave le imamo. — Kaj bi pomagalo, ako bi bili na tihem vsi prav dobri narodnjaki, ako pa tega tedaj ne pokažejo, kadar je tega naj bolj potreba. — Ljudstvo se mora tudi v politiki podučevati in organizirati; ono mora vodnike na politični poti imeti!

Pa ako se ta nevarni paragraf bolj na tanko pregleđa in premisli, se vidi, da on le političnim društvom kot takim prepovedava v medsebojno zvezo stopiti, da pa posameznih društvnikov nikakor ne zadeva. Po tem takem zna ena in tista oseba ud več političnih društev biti, in tisti, ki so pri farnem društvu, znajo tudi pri okrajnem in onem za celo okrajno glavarstvo, in onem za celo slovensko Štajersko itd., še celo pri vseh udje biti; kajti ako so — posamezni — udje dveh ali več društev, potem še ni društvo kot društvo z drugim društvom kot društvom v zvezi, in ti stalni udje se tudi ne morejo za poslance ovega društva v smislu §. 33 šteti.

Da se mora ta paragraf tako tolmačiti, se vidi tudi iz drugega odlomka omenjenega paragrafa; kajti ta prepoveduje udom predstojništva ali odbora enega političnega društva biti udom v odboru kakega drugega društva. Tedaj odbornik enega političnega društva ne sme biti odbornik drugega političnega društva. Ako mu je

pa samo prepovedano odbornik pri drugem društvu biti, tedaj mu ni prepovedano navaden ud več političnih društev biti. To je samo po sebi jasno, in tudi po skušnji poterjeno, ki nas uči, da so ravno tisti možje udje raznih političnih društev, in da politične gosposke dosedaj tej navadi niso bile nasproti. —

Naj tedaj bolj veljavni in prebrisani možje posameznih farnih društev enega okraja stopijo tudi v društvo, ki bi se naj berž ko berž napravilo za vsaki okraj. To okrajno društvo naj bi bilo središče vseh agitacij pri volitvah; predsedniku takega društva bi se moralo skoraj vsaki dan pisati ob času volitev od posameznih bolj omikanih društvov, ki po farah tistega okraja prebivajo, in ki bi agitacijo po posameznih farah vodili, pisati namreč, kako naša katoliško-narodna reč stoji; odbor okrajnega društva bi v smislu 4. §. postave od 15. novembra 1867 zastran pravice zborovanja (Versammlungsrecht) skerbela, da bi se shodi volilcev napravili tam, kjer bi bilo potreba. Pa udje okrajnega društva bi znali biti tudi udje društva za zadevajoče okrajno glavarstvo, in predsedniku tega društva bi se ob času volitev zopet moralo od posameznih določenih udov iz raznih krajev glavarstva poročati, pri čem da smo tu ali pa tam. Društvo za celo okrajno glavarstvo bi pa potem kandidate za poslanstvo priporočalo, kakor okrajno društvo poleg drugega kandidate za okrajni zastop.

Slovenci! Katoličani! Ravno ko to pišem, nam je došla iz Dunaja jako vesela in važna novica, da so Poljaki in Slovenci zbornico poslancev zapustili, ker je tako imenovana liberalna večina prezirala naj pravičnejše tirjatve drugih narodov. Ker so bili nemški Tiroli že pred nekoliko tedni zavoljo gerdega zasramovanja katoliške cerkve od strani lažnjivo-liberalne večine državni zbor zapustili, in ker v ta zbor naši češki bratje že od začetka niso hoditi hoteli, je presvitli cesar iz službe izpustil vse sedanje ministre, ki so Avstrijo slabo vladali, verskim in narodovskim pravicam nasproti bili, in bode nove — Bog daj da boljše — ministre v službo vzel, in sedanji državni zbor in vse deželne zборе razpustil.

Ne bo dolgo, da bodo vsled tega nove volitve razpisane. Bog daj, da bi si avstrijski narodi pri tej priložnosti bolj pripravne poslance izvolili, može, ki ne bodo nasprotovali sv. veri in narodom, kajti kakoršna bo večina novih poslancev, tako bo tudi ministerstvo, ker se mora po vstavni navadi ministerstvo iz večine poslancev jemati.

Slovenci, tudi mi bodemo volili morebiti že v nekaterih tednih! Komu bodemo svoje zaupanje dali? Dva žlahtna biserja imamo v državnem zboru braniti: sv. vero in narod; tedaj so le tisti kos naši zastopniki, naši poslanci biti, ki so pripravljeni v deželnem in državnem zboru braniti našo sv. vero, ki bo na našo smertno uro naša edina tolažba in pomoč, braniti naš mili narod, ki ravno zdaj v tem odločivnem času toliko krepke pomoči potrebuje.

Dolgo se je pri nas mislilo, da je vsaki, ki je narodnjak, tudi zvest katoličan. Vsi narodni duhovniki in tudi drugi katoliški in slovenski možje, ki jim je pa tudi sv. vera, in ne samo narod pri sercu, so ravno zato dosedaj brezpogojno in zaupljivo podpirali vse norodne naprave in narodne poslance, kolikor je bilo mogoče, in ni bilo slišati, da bi bil duhovnik ali slovenski katoličan posebej tirjal, da mora ta ali ta narodna naprava itd. katoliška biti, in da mora narodni poslanec tudi sv. katoliško vero in cerkev zagovarjati, ako bo potreba. Zanesli so se na njega že brez tega. Pa žalibog, na Štajarskem smo se prepričali, da saj tukaj vseskozi ni več taka! Neka sicer čisto mala, pa ne-utrujena svojat je tudi pri nas sv. veri in cerkvi ne-

prijazna in slaboverna, kakor nemški liberalizem, in si prizadeva strup verskega indiferentizma in slaboverstva med ljudstvo spraviti. Večkrat nam je že roglje pokazala, pa jih je kakor polž zopet skrila, kadar jo je kdo po njih kljuknil; imenuje se sama rada v „slabih urah“ liberalno, dandanes slaba hvala; tiste pa, ki se za katoliškega slovenskega naroda pravice potegujejo in nočejo brez ozira na vero in cerkev z njo vleči, zove „klerikalce Wurmbandove itd.“ — ki jih pa merzi, kakor nemška lažljivo liberalna stranka. — Ta svojat vé, da pri volitvah brez vpliva duhovnikov pri skoz in skoz dobrem katoliškem ljudstvu ne more veliko opraviti, zato se jako boji, da bi nje kdo brezozirno in kar naravnost ne razgernil, ter bi jo duhovnikom in katoliškemu narodu pokazal, kaka da je. Zato slovesno protestira zoper vsak razložek, akoravno se ta razložek vsaki dan bolj vidi; ona vé neizrekljivo boljše opominjati k složnosti, in svariti pred razporom našega tako malega naroda, ako se določno tirja katoliška in narodna politika. — Ali, kdo pa dela razpor? Tisti, ki pravijo, da se morajo zagovarjati katoliške in narodne pravice našega ljudstva, ki je katoliško, — ali oni, ki so prvi začeli med narodom samim cerkev in vero naroda odbijati, in hočejo razdreti poprejšno slogo med Slovenci, pri katerih se še poprej o klerikalcih in liberalcih itd. govorilo ni? — Duhovnike bi pri volitvah radi rabili, pa le kot sredstvo v dosego svojih namenov, prava katoliška korist pa jim v resnici mar ni. Serce me boli, ne morem dalje odkrivati skeleče rane, ki jo taki prederzni rojaki strastno-nepremišljeno našemu milemu narodu vsekujejo. „Zaničevanje vere je naše mogočno kraljestvo pogubilo, in ta osoda bode vsaki narod zadela, kterege postavodajstvo se ne opira na nepremakljivo podlago npravnosti in vere,“ je Lecrointer v francoskem konventu rekel, in zgodovina vseh časov nam resnico njegovega izreka spričuje; vender se ta ločina za spoštovanje vere ljudstva noče potegovati. Ta stranka, ki si tu pa tam v narodnem oziru res veliko prizadeva, menda tudi na naše štajersko-slovenske poslance v svojem smislu ni brez vpliva, kajti akoravno smo preživeli skoro tri, za katoliško vero in cerkev strašno viharne parlamentarične leta, se je vender izmed naših dosedanjih poslancev potegoval za sv. vero v deželnem zboru samo le eden popolnoma kot mož, ki se ne boji pušic liberalnega zasmehovanja, naj si bo nemško ali slovensko; nekaj jih je bilo v verskih zadevah indiferentnih, kateri je tudi kakor drugi Nikodem le kar na tihem s katoličani deržal, pa tudi se je glas koga slišal: da so mu nove sv. cerkvi in veri nasprotno postavne čisto po volji.

Ako se bodo deželni zbori z deržavnim zborom vred razpustili, se bo to le zato zgodilo, da bi se novi poslanci, ki si jih bodo izvolili takraj-litavski avstrijski narodi, med seboj v imenu narodov pomirili, ter na to delali, da bi se občna zadovoljnost zopet med narode povernila. Zatiranje narodnosti in katoliške vere in cerkve od umetno sestavljene nemško liberalne večine v deržavnem zboru je bilo krivo, da so zastopniki ogromne večine takraj-litavskih avstrijskih narodov Dunaj zapustili.

Ako hočemo, da bode občna politična zadovoljnost prebivala med narodi, moramo tedaj na to gledati, da ne bodo novi poslanci samo le vsakemu narodu njegovih pravic natanko nazaj dali, temuč da bodo privojskovali pravico katoličanom, ki jih na milijone v Avstriji prebiva, po svoji veri v miru živeti: brez strahu, da bi se jim znale verske zadeve zopet jutri zmešati. — Slovane in Tirolce v strahu deržati, so si pomislili, — in če smemo po njihovih časnikih soditi, so pripravljeni sicer z nasprotujočimi narodi pobogati se, — nikakor pa ne s katoličani, temuč mislijo, da se bode njih šte-

vilo po nekterih novih slovanskih tudi cerkvi in veri sovražnih poslancih tako pomnožilo, da bodo kos sv. cerkev še dalje in huje stiskati, keršanski nauk iz šole spraviti, obiskovanje službe Božje šolskim otrokom čisto prepovedati in še več takih reči. — Slovenci! Bomo li tudi mi take poslance si volili, ki bodo združeni z nemškimi in češkimi in poljskimi liberalci — ali prostomavtarji našo sv. cerkev podirali, našo sv. vero zatirali, in tiste preganjali, ki hočejo po svoji veri živeti? Ne! takih si ne smemo izvoliti, ampak take, ki se bodo z vso močjo potegovali za izpolnitev slovenskih tirjatev in za čast naše sv. vere in cerkve. — V sedanjem slučaju, ko se bode tudi na cerkvenem polju huda politična vojska bila, ni zadosti, da bi naši poslanci samo le vere ne napadali in sovražnikov sv. vere ne podpirali, temveč oni morajo sv. vero tudi sami zagovarjati, in podpirati morajo vse njene zagovornike, naj si bodo kterege naroda koli, akoravno bi bili v drugih političnih vprašanjih z njimi navskrižnih misli.

Smemo li upati, da bodo posebno naši štajarski dosedanji poslanci v tem zmislu navdušeno delali? Eden ali drugi morebiti da; večina ne. Tudi gosp. Herman, naš ljubljenc, je še le pretečeno leto orožje svojega bistrega uma tako pogumno povzdignil zoper sovražnike sv. vere, akoravno je že delj časa v deželnem zboru, ker se mu je zdaj to v korist naroda neogibno potrebno zdelo.

Upajmo, da bode tudi večina naših dosedanjih poslancev saj zdaj sprevidila to potrebo. Ti, katoliški slovenski narod! pa si dolžan prihodnjič svoje kandidate za poslanstvo pred volitvijo na odgovor poklicati, ter jih vprašati, so li pripravljeni se potezati za sv. vero, in zato, da bi mi smeli po svoji veri v miru živeti, pa tvoje narodne pravice zagovarjati! — Brez takega poročstva, in da bi kandidata o njegovem mišljenju zastran cerkvenih in verskih vprašanj ne vprašal in ugodne mož-besede ne dobil — ne vóli prihodnjič nikdar več svojih poslancev. — Ako bode svet zvedel, da so naši poslanci pod tem pogojem izvoljeni, da se tudi za vero potegujejo, bo tudi poslancem ložej za sv. vero in cerkev govoriti. Sapientis satis!

Ne dajte si tedaj nikdar več človeka za kandidata oktroirati, to se pravi vsiliti, ki v svojem programu in v posameznih pismih ni obljubil, de se bode po izgledu slavnega gospoda Hermana pogumno potegoval za sv. vero in cerkev, in ne verujte nikomur, ki ga ni saj tudi katoliški narodni odbor priporočil. Katoliško-naroden volilen odbor pa Vam naj bo le tisti, v katerem bodete poleg znanih starih rodoljubov, postavim na Štajarskem poleg gg. dr. Kočevarja, dr. Preloga idr. tudi duhovnike, kakor postavim gg. Rozmana, Kosarja, dr. Ulaga, Ivanca, Jožefa Ulaga, dr. Ivana Vošnjaka prošta, Tuteka, Glazarja, Meškota idr. nahajali.

Da bode pa vpliv katoliško narodni pri prihodnjih volitvah že določiven, napravite berž ko to knjižico*) dobite, po vseh farah in okrajih politična društva. Kako se napravljajo, sem že zgoraj povedal. Tukaj dostavljam le to, da za prvo opravilo pri vtemelitvi društva ni potreba več kot pet možev, ki mora vsak imeti že saj 25 let. Gospod župnik, njegov gospod kaplan, pa še kaki trije možje vkup stopijo, popišejo in podpišejo zgoraj omenjeno naznanilo do c. kr. namestnije, v kterem povejo, da se bode tu ali tam katoliško-slovensko društvo vstanovilo in v 4 tednih svoje delovanje začelo. To naznanilo pošljejo s petimi prepisi pravil ali naravnost do c. k. namestnije ali deželne oblastnije, ali pa po c. kr. okrajnem glavarstvu. — Med tem, ko to naznanilo pri namestniji leži, se osnovalni odbor petih udov

*) Ta poduk in popis štajarskega Slovenca je v posebni knjižici natisnjen, kakor je bilo že opomnjeno. Vr.

neprenehoma trudi sosede za društvo navdušiti; in ko 4 tedni pretečejo, ali morebiti že popred, ako deželna oblastnija popred naznani, da nima nič zoper društvene pravila, se društvo že lahko slovesno prične. Ako bodo duhovniki hoteli, bodo v šestih tednih že povsod po Slovenskem taka društva. Odbori takih društev z društveniki vred se bodo trudili, da bodo le taki možje za volilne može izvoljeni, ki so zanesljivi in so obljubili, da bodo le katoliško-narodnemu kandidatu svoj glas dali. Ako bi se morebiti red volilni le preuredil, in bi vsaki neposrednje poslanca volil, potem bi morali društveniki, če je mogoče, vsakega, ki ima pravico voliti, pregovoriti, da bode za katoliško-narodnega kandidata glasoval.

Da se bodo berž tudi za vsaki okraj društva napravile, naj tudi pet možev, postavim duhovnikov ali svetovnih, napravi zgoraj omenjeno naznanilo, da se bode tu ali tam (pa menda naj bolje na sedežu okrajne sodnije) v 4 tednih katoliško slovensko društvo ustanovilo. — Med temi 4 tedni iše ta osnovalni odbor ude za to društvo, in čez štiri tedne se že zna odpreti. — V tem društvu, v katerem bodo veljavni možje iz vseh okrajev sedeli, se bodo posvetovali, kako se bode po celem okraju agitovalo, in bodo skerbili, da bodo ondi vidili, kako je kaj z volitvami. Na sedežu okrajnega glavarstva ali pa na drugem pripravnem kraju naj tudi berž pet mož na zgoraj omenjeni način namestnji naznani, da se bode tam katoliško slovensko društvo ustanovilo. Ta odbor pa mora posebno na to gledati, da si v vsaki fari celega okrajnega glavarstva dobi udov. Društvo, ki bode imelo na sedežu okrajnega glavarstva svoj sedež, bode postavljalo kandidate za deželni zbor, ki jih ima tisto okrajno glavarstvo voliti itd.

Slovenci, na delo! Vsaka hiša mora zvediti, zakaj nam zdaj gre, in kako se še bodo naše politične razmere razvijale, da bodemo vsi edini za svoje pravice se poganjali in zoper vsakoverstno krivico protestovali. — To pa nam bo le po takih društvih mogoče!

Ako bi bile pa prihodnje volitve popred razpisane, kakor bi se take društva ustanovile, potem bi se pa naj osnovalni odbori po farah pravice posluževali, ki nam jo daje §. 4. postave dane 15. novembra 1867 „o pravu zborovanja.“ Vsled tega paragrafa, kadar so volitve razpisane, se smejo kar naravnost, ne da bi morali to popred gosposki naznaniti, volilci zbirati, pa vendar ne pod milim nebom, ampak pod streho, kjer si je, — da se o volitvi pogovorijo, ali pa z izvoljenim poslancem. Ta paragraf je agitacijam zelo vgoden in želeti je, da bi se ga Slovenci prav velikokrat — pa modro posluževali. —

Sleherni lahko vidi, da za vsaki volilni okraj (to se pravi, za tiste okraje, ki si vkup poslanca volijo) se prav lahko katoliško-narodni volilni odbor napravi, ako bi se od liberalnih narodnjakov priporočani kandidat volilcem ne dopadel. Nekoliko veljavnih katoliško-narodnih možev tistega volilnega okraja se pogovori, kdo bi bil za poslanca dober. Če ta obljubi, da bi volitev prevzel, — potem se napravi oklic do volilcev, ki ga podpiše možev kolikor je mogoče. Ta oklic se da tiskati in se volilnim možem razpošlje, pa tudi drugim posameznim veljakom po farah, da vejo potem volilne može nagovarjati. Vse to se pa ne sme na zadnjo uro ali na zadnje dni pred volitvo odlagati, temuč mora biti vse že mesec popred izgovorjeno. Volilni odbor mora imeti saj v vsakem okraju zanesljivega moža, ki je zopet v dotiki z možmi po farah, da mu vselej berž naznani, kdo je v tej občini za volilnega moža izvoljen, kdo v oni. — Na tem je dostikrat veliko ležeče, da to berž zve volilni odbor.

Ker bi se pa na taki način tisti, ki so do sedaj vkup delali, vidno politično razcepili narodu na škodo

in narodnim sovražnikom na veselje, se sme upati, da se bodo dosedanji le samo narodni volilni odbori v katoliško narodne spremenili in da bodemo zopet vsi skup navdušeno in nevtrujeno delali narodu na korist, kajti pamet je boljša kot žamet. Le tedaj, ako bi narodni volilni odbor naših pravičnih tirjatev v cerkvenem oziru v svoj program sprejeti ne hotel, bodemo mi katoliški narodnjaki s svojim narodom po vesti primorani svoje pota hoditi; — pripravljeni pa bodemo na — vse.

Od začetka se nalašč iz političnih ozirov nisem mislil v tej brošuri te kervave rane dotakniti, ki pa se bo morda berž zacelila. Ker mi pa od več krajev pisma dolhajajo, vsled kterih se je bati, da bi se znala prihodnjič zopet kaka volitva, kakor zadnja Mariborška, cerkvi in narodu na škodo končati, sem se čutil ravno iz političnih vzrokov zavezanega, še o pravem času svoj glas povzdigniti, da narod škode ne terpi. Po volitvi nič več ne pomaga se hudovati, da duhovniki niso nič delali, in da smo ravno zato propadli. Katoličani in duhovniki mora pač tudi svojo besedo imeti pri tako važnih rečeh in se ne smejo dati slepo voditi.

Zagotavljam pa, da me ni pri pisanju teh verst vodila nobena strast, — ampak le živo prepričanje, da je ta beseda potrebna; vodilo me je versko prepričanje in čisto rodoljubje. Clara pacta, amici boni!

J. Š.,

slovenski katol. rodoljub.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Naznanilo iz katoliške družbe. Katoliška družba za Kranjsko bode na svitlo dajala majhne knjižice o nedoločeni dobi; družbini udje jih bodo dobivali brez plače, ostali iztisi se bodo prodajali. Izvirni in prestavljeni spisi se bodo „honorirali“ in razprodajalcem so čedni odstotki zagotovljeni. Vrednik „Zg. Danice“ je prevzel za zdaj vodstvo pri izdajanji. Katoliška družba prosi vse tiste, ki imajo voljo se tega početja s pisanjem ali z razprodajo vdeleževati, naj se v ta namen berž ko je moč pismeno ali ustmeno dogovoré z družbinim predsednikom v. r. gr. Vil. Wurmbrom, ali pa z Daničinim vrednikom.

V imenu družbe: Predsednik.

Srednje šole. III. Za bogoslovje gimnazijalci ne bodo. — Res je; bati se je! V bogoslovje ali v deseto šolo so Slovenci od nekdanj radi dajali svoje sinove. Časih so bili nekteri starši še zelo silni v tej reči; zdaj mnogi niso več. A vendar slovenski materi, slovenskemu očetu britkeje bije serce, kadar se napravlja sin na visoke šole v Gradec ali Zagreb, na Dunaj ali v Prago. Vzrokov je več. Omenim naj tu le dveh. Slovenec, je še pobožen bolj cerkvenega duhá, kakor Slovan sploh bolj z duhovščino, in le-tá je z ljudstvom mimo družih stanov in narodov v živi in tesnej zvezi; rad tedaj ima, ako se mu sin podá v duhovski stan. Razun tega ga straši britka skušnja, da jih izmed onih, kar jih derdrá čez Dravo, Muro ali celo Donavo, navadno le malo priplava na kviško (rari nantes in gurgite vasto) v primerne službe, — in še ti — kaki so marsikterokrat!

Prihajali so v bogoslovnico doslej prav radi učenci sami, velikrat prav dobri. K temu so pripomogli marsikaj tudi nauki, učne osnove in šolske ravnateljstva. Kako lepo na pr. piše učna osnova gimnazijska l. 1849, da naj posamni nauki obračajo se k vernim in npravnim vzorom ter vjemajo se v njih kakor v svojem središču (str. 9); kako modro veléva, da naj se prav uči veroznanstvo — tako, da se vzbujajo in goji resnična pobožnost, in da to delo naj pospešujejo vsi učitelji s svojim učenjem in vedenjem (§. 66, 2: Echte Frömmigkeit, welche, gleich entfernt von Aberglauben und Zelosismus wie von leerem Indifferentismus und oberflächlicher

Zweifelsucht, in der Demut des Herzens wurzelt, soll gepflegt werden durch Religionsunterricht und zweckmässige religiöse Uebungen; sämtliche Lehrer der Schule haben in ihrem Unterrichte und Betragen gewissenhaft darauf zu achten, dass sie die Wurzeln wahrer Religiosität niemals schwächen, sondern, so weit es an ihnen liegt, kräftigen und stärken.)

Kolikor je znati, se je pred novo dobo sedanjo precej gledalo na te pravila in skerbelo se je po moči, da so jih spolnovali učenci in učitelji. Pa so tudi lepo obhajali gimnazijski učenci mnogotere slovesnosti, duhovne vaje, god sv. Alojzija itd.! Ni bilo slišati, da bi kateri učiteljev derznil se bil govoriti zoper sveto vero ali cerkev katoliško. Kerščanskega nauka so se na gimnaziji precej na tanko učili in pri godni skušnji ga večidel dobro znali. Izmed 187 izverstnikov jih je v poslednjih dvajsetih letih duhovski stan si izvolilo 87, izmed 20 pervomestnikov 7, drugomestnikov 15 itd. To pa je káčilo liberaluhe. Po tej poti, si mislijo, se ne opravi nič; to se mora spremeniti. Učitelji veroznaustva imajo preveč veljave pri učencih; ta naj se jim spodbija. Razredniki — ti so pravi očetje učencem. Katehetje so prenárodni; nagajati se jim mora v tem oziru. Pa se ne dá lahko, da se ne zamerimo učencem in narodu samemu. Kerščanskega nauka se vse preveč učijo; drugih naukov, zlasti naravoslovnih, vse premalo. Prestopki v verskih dolžnostih naj se le lahko kaznujejo. Skupne pobožnosti naj se popuščajo; vsakdanja šolska maša krati učenje, naj se toraj odpravi popolnoma ali vsaj nekatere dni. Svoboda naj vlada!

Da pri tem liberalizem ne misli še ostati, se vidi iz njegovih glasnikov. Tako se oglašá učiteljska družbica „Mittelschule“ na Dunaju; to struno vbira „Tagblatt“ v Ljubljani. Kar so judje po velikih časnikih, ki vladati hočejo naše deržavne in družinske zadeve, to hoče biti una glasovita družbica profesorska za srednje šole. Spoznala je in zahtéva, da že po sedanjih postavah kerščanski nauk nima več tiste veljave z drugimi nauki; da se naj odpravi — ako ne iz vse — vsaj iz više gimnazije, da naj se ga učijo prostovoljno, znak iz njega nima nič določevati; cerkvene šolske vaje in opravila imajo jenjati itd. „Tagblatt“ take reči naglo in hvalno naznanja, in koga ni speklo v sercé, ko je nedavno on ali njegov prijatelj popisoval, kako se je svoje dni učil kerščanskega nauka, kako se norca delal iz katekizma, kako malo spodbudno so molili profesorji, kako nespodobno se védli ob nedeljah in praznikih pri pridigah učenci, da so na visokih šolah ti junaci postali naposled brezverniki itd.! Ni čudo; je-li pa tega kriva cerkev, ali kerščanski nauk, ali katehet? Kaj je vera in kaj je vernost? Kako se dobi in kako ohrani? Da si je niso pridobili niti ohranili, mar tega niso krivi oni sami? —

Na to se meri tudi sedanji čas. Katoliška svést gine in mladina, ako se bode vzgojevala v tem duhu, pač res ne bode za bogoslovje. Pseudoliberalizem, kjer koli more, neusmiljeno udriha po duhovščini, in jemlje tako šolskim mladenčem nagnjenje in spoštovanje do duhovskega stanú; duhovske službe se v svojih dohodkih mnogotero znižujejo, neduhovske pa zvišujejo; nova vojaška postava zeló bega duhovske novince in celo cerkvene vladnike, da si velikrat pomagati ne morejo. Po tem takem se ni čuditi, ako se jih bode v prihodnje manj glasilo v bogoslovje; prihaja pa katoliški cerkvi sveta naloga skrbeti in delati, da se temu pride v okom. Po katerem potu, s kakimi pomočki. tega tú preiskovati in popisovati ne morem; opomnim le, da bomo morebiti v kratkem spoznali in čutili, koliko dobroto je ranjki knezovladika domovini svoji storil s tem, da je vstanočil — Alojzuico!

Slovesnost na šentjakopskem tergu. — V torek 7. junija smo imeli redko slovesnost; postavil se je spominku Matere Božje na šentjakopskem tergu glavni kamen, onemu spominku, ki ga smo že nad 20 let pogrešali. Vkljub slabemu vremenu se je zbralo mnogo povabljenih gostov in ljudstva k cerkvenemu opravilu; med nazočimi so bili preč. gg. c. k. deželni predsednik; deželni glavar; vojaški general; mestni župan; predsednik kat. družbe; fajmoštri ljublj. fará; mojstri zadevnih del in drugi. Tiho sv. mašo in vse opravilo so opravljali mil. gosp. stolni dekan dr. Pogačar. Ker je domači navadni orgljar zadržan bil cerkveno petje poskerbeti, je to opravil cenjeni g. Förster. Po sv. maši smo šli na kraj, kjer bo stal spominek; in tam se je cerkveno opravilo vérsilo po dotičnem obredniku.

Izverstvo petje so opravljali gg. bogoslovci, in so h koncu na čast Materi Božji zapeli Mariino pesem, da bi ona, prečista Devica, sprosila pri Bogu tudi srečno dokončanje, katero pričakujemo v nekterih mescih.

Znamenit je glavni kamen, kateri se je temu spominku položil; odlomil se je po naročilu preč. gospoda prejšnjega fajm. Fr. Hrovata na Oljski gori, in zaznamovan in s pričevalnim listom se je v Ljubljano nalašč v ta namen poslal. V ta kamen se je izsekala votlina za pušico, v katero smo deli: dotični avtentični list; pergament, na katerem je kratko pisana zgodovina spominka in ki ga so podpisali naj višji gospodje; catalogus cleri l. 1870; nekaj ljubljanskih časnikov; potem tudi kovnena denarja od zlata do pol solda, kateri je zdaj navaden. Tudi se nahaja v pušici sreberna svetinja, ktera nam predstavlja sedanji cerkveni zbor in katero so sv. Oče Pij IX blagoslovili. To svetinjo smo dobili od visoke osebe, ktera se je vernila iz Rima domu. —

Iz Ljubljane. Vsim prečastitim nazočim, kateri so k današnji slovesnosti pripomogli, ko smo polagali glavni kamen spominku Matere Božje, preserčna zahvala.

Gustav Köstl s. r.
mestni fajm.

S Slemškega.? Na Slemškem se snuje vselej le vélika — nebeška ali pozemeljska — politika — nomen omen! Pozemeljska naša ima opraviti sedaj s poslanškimi volitvami. Želi se sploh, da Slovenija nasvetuje skoraj poštene stare poslance ali tudi ktere krepke nove, da lahko koj dobi narod zaupanje do njih in da jih volimo potem soglasno ter z zedinjenimi močmi. — Vidijo se s Slemškega nekteri stari gradovi, ki večidel razpadajo, in kaj so zdaj njihovi posestniki več kakor veliki kmetje, ki pa svojih grajščin brez malih kmetov sedanji čas v dobrem stanu ohraniti in svojih kmetij še obdelovati ne morejo. Kako prav bi storili tedaj grajšaki ali plemeniti posestniki, da se tudi v politiki sklenejo s kmeti, ter s temi vzajemno delajo v blagor slovenske domovine! Sej je tudi prav malo častno, da si volijo neplemenite brambovce ali zavetnike, da rogovilijo v zboru za nje zoper narod in domovino, od koder so si jih naprosili. — Tako tudi Dunaj, kar imamo Kislo in Translo, ni več stolno mesto naše, in zlasti od tistihmal — kako malo pravično je raznim narodom avstrijskim! Dunaj — Vindobona pa Pešt-Ofen — kaj nam kažejo te imena? Kako malo se v djanji ravna po svojem pomenu! Wien ni Vindom t. j. zahodnjim, in Pešt ni vzhodnjim Slovenom tako dobro mesto (bona), kakor pravijo, da judom, vzlasti nemškim pa madjarskim! — Da bi se le skoraj vravnale avstrijske dežele ter spravili narodi avstrijski in delali po tem vspešno z združenimi močmi!

Iz Štajarskega. 22. pret. m. se je pri novi cerkvi

vesno pričelo katoliško slovensko društvo. Do 3000 li, nekteri celo od daljnih krajev savinske doline, se te slovesnosti vdeležilo. Ker je bilo okrajno glavarno odreklo prošnjo, da bi se smelo javno govoriti, je po močno nejevoljno ljudstvo, ki kaj rado posluša pošne pojasnila; zakaj v društveno dvorano niso vsi gli, tako pa govora slišati ni bilo moč. Konečno do nasvetuje, naj bi se v spodnji sobi okna odperle naj bi kdo pri odprtih oknih govoril; in tako se je dilo. Ljudstvo je hišo tesno ostopilo in tako so vsi ko slišali, kaj da so katoliško-slovensko politiška štva. (Konec prih.)

Razgled po svetu.

Shod katoliško-politiške družbe v Solnogradu majnika je sklenil poslati prošnjo do državnega ra, da naj se šolska postava cerkvenim pravicam merno vravná in prenarédi. Sklepi so ob kratkem e: 1. Katoliška cerkev ima neodvisno od države od jega vstanovnika pravico in dolžnost narod učiti, j ne moremo priznati državi naj višega nadzorstva l katoliškim verskim naukom, kakoršno se tirja v protji z božjo postavo v 1. in 2. §. šolske postave 25. maja 1868. 2. V 2. § ravno te postave: „Uk v zih učnih tvarinah (po ljudskih in srednjih šolah) je st vpljiva vsake cerkve ali verske družbe“ — vidimo ko nevarnost za katoliške šole, ker bistvo katoliške kve tirja, ne le da noben učitelj otrok ničesar ne , kar je v nasprotji z našo katoliško vero, temuč da cerkvi tudi ohrani pravični vpliv do učilnih sredkov. Zoper postavljanje nekatoliških učiteljev na naših oliških šolah določno oporekamo. 4. Zdaljšanje šo- ja po 21. § šolske postave od 14. maja 1869 do 14. t se zdi družbi za ubožniše in delavne držine pre- ta butara, in pomislika vredno tudi v nravnem oziru. ej želi družba, da naj bi se omenjene postave po tavni poti spremenile.

Francosko. „Allgemeinerica“ vé povedati, da: ti dan, ko bode nezmotljivost določena, zgubi kon- dat svojo moč in jenja dovedanja razmera med der- o in cerkvijo. Država se loči od cerkve in fran- ke vojne zapustijo Rim. Ločenje države in cerkve na Francoskem tudi pomenilo med drugim: Odjenjanje čevanja za bogočastje, verniki bi morali sami duhovne ržati.“ — Tako freimavrarski list, kdor mu hoče jeti. Mi pa tega nikakor ne zapopademo, da bi Na- eon bil tako kratkoviden ter bi hotel s tremi bese- ni vsemu francoskemu narodu boj napove- ti. Freimavrarji pač to želé, zakaj tisti dan ko bi poleon ali pa kateri koli vladar katoliških podložnikov storil, ima ves narod zoper sebe, in dosežen bi bil namen lažiliberalecev in prekucuhov.

V banjski Bistrici je postal škof kanonik ostro- ske nadškofije preč. g. Sigism. Szuppan.

Pri volitvah, da se čeversto katoliško zveršujejo, tuje izurjen tirolski agitator med drugim. Vsak faj- ster in duhoven naj se poganja za dobre, zanesljive vo- e može. Vse je na njih zastavljeno; 20—30 čeverstih ž je gotovo v vsaki srenji. — Duhovni vsacega vo- ega okraja naj se kar hitro zedinijo, kateri kandi- naj bi se nasvetoval. — Duhovni naj volilne može voliše spremijo, da jih obvarujejo prekanjenja liberal- žlobodračev.

Opozicija zoper ultra-vstavoversko počenjanje če- je bolj raste in gotovo je, da ta moč bode v kratkem premagljiva. Morale se bodo katoličanom in Slovanom vice odpreti, ko bi bile tudi z deveterimi ključavni- ni zaklenjene, in ne le z dvema. Zraven tega, da bili Tirolci v Pragi, da se po nemških deželah v strii dremajoči zmiraj bolj zavedajo, — so se jeli

tudi Hervatje s Čehi dogovarjati. Že sta bila une dni hervaška voditelja odvetnik Mrazović in dr. L. Matić v Pragi na pogovoru. Pri tem takem je pa Potockovo spravljalno opravilo blezo precej pri kraju. Poskušal je le s Čehi in Poljaki, dosegel blezo nič ni; Čehov ne bo v državni zbor, in Poljci so se une dni — menda prav nezadovoljni — z Dunaja domu vernili. Drugim ni bila priložnost dana sprave se vdeleževati.

Razne novice. Na Dunaju se pričkajo stari in mladi za sedeže v deželnem zboru, to je, Šmerling- Giskravci in prekucijanarji ali radikalci. Kolikor bolj oboji ljubijo cvenk in dim toliko bolj sovražijo cerkev, — pa mladi še huje; naj gredo oboji korenje stergat! Ljudstvo bode zmiraj bolj resnico spoznalo in katoliških móž začelo iskati, če tudi ta pot še ni na Dunaju na zmago misliti. — Badenski „volksbegluckerji“ imajo veliko skerb, naj bi dečki ne stregli pri maši in pri pogrebih, da bi se od šole ne zaderževali; sicer pa jim je čisto prav in dobro, da naj o turnarskih in ognjbran- skih slovesnostih nimajo uka v šolah. Liberaluhi so za- peljuhi. — Naropanemu laškemu kraljestvu napovedujejo, da gre na boben. Omenimo naj, pravijo „Tirolski glasi“, da boben dosihdob ni prizanesel nobeni cerkvenoropni vladi. — Na Švedskem in na Danskem je menda vse ministerstvo odstopilo. —

Habt Acht! — Ta naslov ima 6. sošitek dela: „Weckstimmen für das kath. Volk“ in prav čeversto in tehtno podučuje ljudstvo, kako se je obnašati pri volitvah. (Pri Lerherji 80 kr. za 12 sošitkov.)

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Čast. g. Janezu Šivicu, lok. na Poljci, je podeljena Šenčurska fara pri Kranju. Č. g. Jož. Golob, lokalist v Sentmihelu pri Žužem- berku, je umerl 2. junija. R. I. P.!

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Neimenov. novo dvajsetico. Naj bi sv. Oče sprosili od Kristusa pomoč v vsih potrebah. — J. G. 1 gl. — Sv. Očetu v Njih veliki potrebi pošlje Šmarska fara pri Kranju 56 gl. 80 kr. (vmes je 1 stari tolar za 1 gl. in 4 petindvajsetice). Lani ob godu zlate maše sv. Očeta je bilo vernim s prižnice povedano, v kakošnih denarnih stiskah so sv. Oče, oropani od so- vražnikov cerkve, in kako si verni katoličanje po vsih deželah sveta prizadevajo Jim z milimi darovi, sv. Petra venar imenovanimi, Njih težave polajšati. Celo Irci pod angleško vlado, kateri v tako ubožnem stanu živijo, da so prav zadovoljni, ako za živež vselej zadosti krom- pirja imajo, sv. Očetu vsako leto pošiljajo obilnih milih darov. Že takrat je bilo slišati več glasov po fari: „Sej bi tudi mi sv. Očetu radi pomagali, naj bi se za-nje ofer napravil.“ Letošnje Šmarnice so pri faranih gotovo to ljubezen in spoštovanje do sv. Očeta pomnožile. Na praznik vnebohoda Jezusa Kristusa popoldan je bil ta ofer napravljen, in znesek priča, da niso bile le prazne besede med ljudstvom. Zlasti je bilo pri tem darovanji to veselo, da so se ga moški v velikem številu vdele- žili, ker so blizo vsi, kar jih je bilo v cerkvi, šli okoli altarja. Zatorej, blagovolite sv. Oče! to faro blagoslo- viti, naj jo Bog v njenem katoliškem mišljenji ohrani in poterdi. Ljudstvo je v resnici rimsko-katoliško, ker ni še sprideno po „Tagblattu“, in po judovskih in pro- stomavtarskih časnikih. J. K.

Za afrik. misijon. Iz Teržiča po g. F. W.: M. K. 1 gl.; L. K. 1 gl.; M. M. 1 gl.; P. M. 1 gl.

Predragi rojaki!

Njih Veličanstvo naš premilostljivi cesar so s Najvišim patentom od 22. maja t. l. razpustili državni zbor in vse deželne zборе, razen českega, ter ukazali nove volitve. Nagnila je Njih Veličanstvo na to veliko-dušna misel, ki je izrečena v besedah: „Jaz čem mir imeti s svojimi narodi“.

Ta blagi namen Njih Veličanstva se po sedanji državni ustavi ni dal doseči; bilo je neogibljivo potrebno premeniti jo. Ali večina dozdanjega državnega zbora se je vsaki premembi terdovratno ustavljala: je gluha bila za glas poljskih, slovenskih, tirolskih in drugih poslancev, ki so zahtevali, naj se deželam in narodom dá njihova pravica. Zato se je moral ta državni zbor razpustiti, in Njih Veličanstvo se obrača zdaj do volilcev, da bi izbrali take poslance, ki bodo radi podpirali Njih velikodušni namen: mir in spravo narediti med vsemi avstrijskimi narodi.

To nam pa očitno kaže, kako važne in pomenljive bodo te nove volitve za narode in za državo, in kako skerbni moramo za-nje biti, tem bolj, ker tista stranka, ki noče ravnopravnosti, ampak po sili nemško gospodstvo nad vsemi drugimi narodi, vse žile napenja, da bi svoj namen dosegla. Ona razglašča očitno, da ji je nemštvo prvo, ne Avstrija; da hoče Poljakom dati posebne pravice, samo zato, da bi Čehe in Slovence tem laglje pritiskala; da če v cerkvenih in duhovskih rečeh svojo staro pot lažnjivega liberalizma in nekatoliških principov nadaljevati. Gorjé si nenemškimi narodom, cerkvi in Avstriji, ako bi spet večina iz te stranke zasedla deželne in državni zbor!

Da odverremo to nesrečo, vsaj kolikor je v naši moči, čujmo in delajmo, da se nam nove volitve prav izvršé. Naj se vsak domorodec zvesto posluži svoje volilne pravice. Ako bi bil kdo po krivici izmed volilcev izpuščen, naj skerbi, da se taka pomota še o pravem času popravi. Če mu je treba v ta namen pomoči, naj se oberne, če ni drugače, naravnost do društva „Slovenije“. Na deželi, kjer se bodo zdaj najpred volilni možje (Wahlmänner) izbirali, naj se pazi na vso moč, da se pravi možje izvolijo, narodni, počteni, nepremakljivi, in ki tudi gotovo volit pojdejo, kedar bo volitev za deželnega poslanca. Naj se nihče na druge ne zanaša, nemarnost v tej reči je pregreha zoper narod.

Za deželnega poslanca si ne izbirajte nikogar, ktereга ne poznate po skušnji in po delih, da ima serce za narod, za njegove dušne in telesne potrebe, za deželne in narodne pravice; da hoče Avstrijo vsem enakovrno, in ki tudi pravic katoliške cerkve ne dá teptati in zasmehovati.

Tudi v dozdanjem deželnem zboru se je narodna večina na tanko po teh načelih ravnala. Potezala se je za večo deželno avtonomijo. Skušala je volitveni red za deželni zbor prenarediti, tako, da bi se volilna pravica razširila, volilcem težave zmanjšale in neke, v naših razmerah neopravičene predpravice odpravile. Poganjala se je, da bi se narodna ravnopravnost v šolah, uradih in javnem življenju vresničila. Delala je na vso moč na to, da bi se previsoki gruntni davek znižal, in opravila je vsaj toliko, da se ga bo do tistih mal, dokler se nova cenitev ne dovrši, vsako leto nekaj odpisovalo; tudi je podala o primernem času svoje nasvete, da se je v novi postavi za gruntne davke na naše okoliščine oziralo. Ni mirovala, da je od države nazaj dobila odvzeto deželno premoženje. S postavo zastran razdelitve pašnikov in menjalnih zemljišč, kakor z mnogokratnimi prošnjami do vlade, da bi se servitutna odveza berž ko mogoče dognala, je delala za zboljšanje našega kmetijstva. S temi in mnogimi družimi deli, ki jih ne moremo vseh naštevati, je skušala dozdanja večina s trudom in terdno voljo vstrezati po svoji moči deželnim in narodnim potrebam.

Res je, da je dozdanj še malo dodelanega; da najvažnejše postave še niso poterjene; ali ravno zato sedanja večina svoje naloge še ni končala; ona mora svoje delo nadaljevati. Naj nam nasprotniki naši še toliko zavirajo; naj se z silo, lažjo in zvižacami še toliko napenjajo, naša reč je pravična, in ako smo složni, sterpljivi in stanovitni, zmaga naša je gotova.

Društvo „Slovenije“ vam tedaj priporoča za deželne poslance možé, katerih večina se je že poterdila pred vašimi očmi v živem boji za vaše pravice in koristi; za druge vemo iz večletnih skušenj po njih življenju in djanji, da so Vašega zaupanja vredni. Vsi bodo, tega bodite zagotovljeni, terdno stali za deželne pravice in potrebe, za narodno ravnopravnost, in najširjo deželno avtonomijo, ktero dvoje bode pot pripravljalo do nam vsem tako srčno zaželjene združene Slovenije; spominjali se bodo pa tudi, da so matere katoliške cerkve verni sinovi.

Sprejmite jih tedaj, predragi rojaki! delajte za-nje in dajte jim, ko pride čas, brez razcepljevanja svoje glasove. V vaših rokah je zdaj našega naroda čast in sreča. Branite jo po vsi svoji moči! **Vse za vero, za cesarja, za domovino!**

Od odbora društva „Slovenije“ v Ljubljani 1870.

Dr. Jan. Bleiweis, predsednik.

Odbor „Slovenije“ priporoča za poslance v deželni zbor na kmetih:

1. Za Kamnik in Brdo: gospoda **Janeza Toman-a**, dekana v Moravčah.
2. Za Kranj, Trzeč in Loko: gospoda **Franceta Kramar-ja**, korarja, in dr. **Radoslava Razlag-a**, advokata v Ljubljani.
3. Za Radolico in Kranjsko goro: gospoda **Lovro Pintar-ja**, fajmoštra na Breznici.
4. Za Postojno, Planino, Senožeče, Lož in Bistrico: gospoda dr. **Etbin Costa**, advokata v Ljubljani, in **Matija Koren-a**, posestnika v Planini.
5. Za Vipavo in Idrijo: gospoda **Jurija Grabrijan-a**, dekana v Vipavi.
6. Za Novomesto, Kostanjevico in Krško: gospoda **Jožefa Zagorc-a**, posestnika v Št. Jerneji.
7. Za Trebno, Zatičino, Žužemberk, Mokronog, Litijo in Radeče: gospoda **Jožefa grofa Barbota**, grajščaka v Rakovniku, gospoda **Miha Tavčar-ja**, fajmoštra v Vačah, in gospoda dr. **Lovro Toman-a**, advokata v Ljubljani.
8. Za Kočevje, Lašče in Ribnico: gospoda **Luka Svetec-a** in gosp. **Petra Kozler-ja** v Ljubljani.
9. Za Črnomelj in Metliko: gospoda **Martina Kramarič-a**, posestnika v Radovici.

(Za ljubljansko in vrhuško okolico in za mesta in trge priporočajo se poslanci prihodnjič.)